

Henny Thijssing-Boer

Thuiskomen in jezelf

Connie-trilogie – deel 3

Uitgeverij Zomer & Keuning

HOOFDSTUK 1

Meer dan eens had Connie zich de laatste dagen afgevraagd of ze had gevoeld dat er een kentering op komst was. Dat moest haast wel, want nog maar een week geleden had ze tegen Bart gezegd: ‘Het geluk dat ik bij jou vond is zo overweldigend groot dat het me soms een beetje bang maakt. Dan denk ik dat er niet zoveel goeds voor één mens kan zijn weggelegd en dat het niet zo zal voortduren.’

Bart had erom moeten lachen en had vervolgens stellig verkondigd dat hij een heel leven lang garant zou staan voor haar geluk dat volgens hem de top nog lang niet had bereikt. Hij had haar gezoend en er met een ernstig gezicht aan toegevoegd: ‘Jouw geluk is mijn geluk, ik wil niets liever dan leven voor jou.’

Lieve Bart, hij had elk woord oprecht gemeend en allebei hadden ze er geen moment bij stilgestaan dat lieverkoekjes niet gebakken worden, omdat je het leven niet zelf naar willekeur kunt sturen.

Connie streelde onophoudelijk Barts hand, terwijl ze bedacht dat ze al twee afschuwelijke lange dagen in het ziekenhuis naast zijn bed zat. En nog steeds wilde het niet ten volle tot haar doordringen dat slechts één moment van onoplettendheid het leven van een mens zo drastisch kon veranderen. Haar Bart, haar rots in de branding, die wilde leven voor háár welzijn, wist momenteel niet eens dat hij zelf leefde, want hij lag in coma. Ze kon het gewoon niet bevatten dat die anders zo sterke man nu zo kwetsbaar leek... zo onbereikbaar ver. Hoewel ze vanzelfsprekend geen respons kreeg, kon ze het niet laten tegen hem te praten. Bart lag gelukkig alleen op een klein zaaltje, ze hoefde niet bang te zijn dat iemand haar gefluister afluisterde. Daar sprak ze veel met Bart over het restaurant dat ze samen runden en dat de naam ‘Bij de pappot’ droeg. In dit restaurant legden ze beiden hun ziel en zaligheid. Ze had Bart verteld dat ze via een uitzendbureau een tijdelijke plaatsvervanger voor hem had weten te krijgen. Een aardige jongeman, die Paul Kruger heette en die zijn vak van kok goed verstond. ‘Maar ik wil samen met jou werken,’ had ze Bart in het oor gefluisterd. ‘Vaste gasten vragen naar je en ik kan het zonder jou niet aan. Sla je ogen naar me op, lieverd, word wakker. Alsjeblieft, Bart...’

Hij reageerde niet en Connie vroeg zich bezorgd af hoe lang het zou kunnen duren voordat Bart gehoor gaf aan haar smeken. En als hij vroeg of laat wakker werd, hoe was hij er dan aan toe? Kreeg ze haar sterke man terug of... Ze

probeerde niet meteen aan het ergste te denken, maar toch drong het telkens tot haar door dat ze bepaalde mogelijkheden niet uit het oog mocht verliezen. Vervelend genoeg herinnerde ze zich nu aldoor verhalen over andere comapatiënten. Sommigen waren na enkele dagen of weken gewoon weer wakker geworden en mankeerden nagenoeg niets. Er waren echter ook gevallen bekend van mensen die lange jaren sliepen, gewoon niet wakker werden en toch leefden; dat was vreselijk, dat mocht met Bart niet gebeuren. Zoiets overkwam immers altijd een ander, maar niet een man als Bart. Ja, zo dacht je als alles in het leven naar wens verliep en het geluk je in golven overspoelde. En dan, totaal onverwacht, kreeg je het onheilsbericht: 'Uw man heeft een ongeluk gehad, hij ligt in het ziekenhuis.'

Verlamd had ze die eerste keer naast zijn bed gestaan en verwaasd had ze naar de slangetjes in zijn neus en mond gestaard, die aangesloten waren op ingewikkelde apparatuur. Arme Bart... Het was zo triest, het deed zo'n pijn te moeten bedenken dat hij die bewuste ochtend opgewekt en vol levenslust van huis was gegaan. Hij hoefde alleen maar even naar de groothandel om een maandelijkse bestelling te doen voor het restaurant. Het was eind november, snerpnd koud en ze wist nog dat ze tegen hem had gezegd dat hij zich warm moest aankleden. Bart had haar goedbedoelde zorg weggewuifd. 'Ik sla een warme das om mijn nek, dat is voldoende. In de auto is het warm en bovendien is het maar een kort ritje. Voor je het weet ben ik weer thuis. Wat mij betreft kun je alvast koffie gaan zetten!'

Met de auto was het inderdaad een niet noemenswaardige afstand. De groothandel bevond zich op het industrieterrein, een eindje buiten de stad. Voor het raam van hun appartement had ze lachend naar hem gezwaaid en toen Bart gas gaf en wegreed was zij in huis gaan opruimen. Ze was bezig geweest met stofzuigen toen de bel was gegaan en er twee politiemannen voor de deur hadden gestaan. Een van hen had het woord gevoerd, de treurige boodschap overgebracht.

Verdoofd had ze geluisterd naar het verhaal dat in eerste instantie niet tot haar had willen doordringen: slechts één moment van onoplettendheid was Bart fataal geworden. Een automobilist die achter hem had gereden, had het ongeluk voor zijn ogen zien gebeuren. De man had verklaard dat Bart honderd had gereden, terwijl de maximaal toegestane snelheid op die vrij smalle weg tachtig kilometer was. Bovendien had hij gezien dat Bart zijn aandacht niet bij de weg had gehad, want hij zat een tijd lang naar rechts gebogen. Blijkbaar had hij iets in het dashboardkastje gezocht dat hij niet kon vinden,

want het duurde nogal even. Bart had, volgens zeggen, nog steeds naar rechts gebogen gezeten toen hij de scherpe bocht te laat opmerkte en de macht over het stuur verloor. Er was geen houden meer aan geweest, de auto belandde in de berm en schoot vervolgens het water in van de brede vaart die langs de weg liep. Het was een geluk bij een ongeluk dat de ooggetuige beschikte over een autotelefoon, waardoor er snel hulp kon worden opgeroepen.

Connie vond het woord 'geluk' misplaatst; zij kreeg in het ziekenhuis te horen dat Barts toestand kritiek was. Hij had water in zijn longen gekregen, was onderkoeld en had het een tijd zonder zuurstof moeten doen. Ze had willen weten of zuurstofgebrek een beschadiging aan de hersens kon toebrengen. De internist die Bart behandelde had zijn hoofd geschud en gezegd: 'Dat kan, maar hoeft niet per se het geval te zijn. We moeten afwachten, bij een comapatiënt is geduld een eerste vereiste.'

Geduld... Wat een rotwoord in deze situatie. Connie had moeite haar tranen te bedwingen, maar omdat ze sterk en dapper voor Bart wilde zijn bleven haar ogen droog. Er lag alleen een snikje in haar stem toen ze tegen hem fluisterde: 'Hoor je me, lieverd? Weet je dat ik bij je ben? Ik zou het liefst ook 's nachts bij je willen zijn, maar dat laten ze hier niet toe. Ze zeggen dat ik mijn rust nodig heb en dat ze me onmiddellijk zullen bellen als jij wakker wordt. Ze begrijpen niet eens dat ik thuis geen oog dicht durf te doen uit angst dat ik in slaap sukkel en de telefoon niet hoor. Ik ben al twee dagen niet in het restaurant geweest, dat kun jij je vast niet voorstellen, maar het is echt waar. "Bij de pappot" kan me op het ogenblik geen biet schelen en als iemand dat vroeger zou hebben voorspeld, zou ik die voor gek hebben verklaard. Ik ben heus nog wel trots op het restaurant; jij noemde me niet voor niks een carrièrevrouw. Nu ga jij echter voor alles en ik kan me met een gerust hart even terugtrekken, want we hebben echt fantastische mensen in dienst. Ze lopen allemaal een stapje harder, doen mijn werk erbij omdat ze met jou en mij te doen hebben. Lief, hè? Toe Bart... als je me hoort en verstaat, laat dat dan blijken. Knipper met je ogen, beweeg een hand, dat zou voor mij al meer dan voldoende zijn. Ik hou van je, lieve jongen. Ik heb nooit geweten dat ik zo zielsveel van je hou...' Connie boog zich over hem, kuste behoedzaam zijn voorhoofd en streelde het haar zo dierbare gezicht. Een stil gezicht, een roerloze gestalte in een wit ziekenhuisbed. O, mijn God... wat moet er van ons worden...

Nadat Connie zich even had laten gaan, wiste ze driftig haar ogen. Ze wilde niet huilen, want stel dat de bewusteloze Bart merkte hoe moeilijk zij het

had. Ze moest gewoon sterk zijn voor hem, voor hen beiden. Het was nu háár beurt, vroeger had Bart haar altijd gesteund. Door dik en dun had ze op hem kunnen rekenen, volledig op hem mogen leunen. Haar gedachten dwaalden terug naar het overlijden van haar vader, Norbert de Weerd. Het was alweer twee jaar geleden dat hij na een kort ziekbed stierf. Het verdriet was wat gesleten, maar in het begin had ze zich geen raad geweten.

Als Bart er toen niet was geweest om haar op te vangen zou ze er waarschijnlijk aan onderdoor zijn gegaan. Dankzij Bart had zij geleerd het verdriet om het heengaan van pappa te hanteren; voor mamma was het vanzelfsprekend veel beroerder geweest. Alleen in het grote huis had mamma zich niet veilig gevoeld en na een paar maanden was ze verhuisd naar een serviceflat. De eerste weken had ze het er naar haar zin gehad, nu deugde er al geen mens meer. Maar een moeilijke vrouw als mamma zocht de oorzaken niet bij zichzelf. In gedachten verzonken schudde Connie haar hoofd. Sofie de Weerd, zoals mamma heette, was nooit een gemakkelijke tante geweest. Pappa had heel wat met haar te stellen gehad en zij kon zich nauwelijks herinneren dat mamma moederlijke gevoelens jegens haar had getoond. Gisteren was ze heel even bij haar op bezoek geweest. Om te zien hoe ze het maakte en om verslag uit te brengen van Barts toestand. Ze had geen meelevens verwacht, maar dat ze de wind van voren kreeg was toch wel pijnlijk bij haar overgekomen. In plaats van naar Bart te informeren had mamma verongelikt gedaan: 'Schoot het je te binnen dat je een oude moeder hebt die niks anders doet dan uitkijken naar haar dochter? Je mag je schamen, Connie, dat je me zo schandelijk in de steek laat!'

Verbouwereerd had ze zich verweerd: 'Maar mamma, je weet toch hoe Bart eraan toe is? Begrijp je dan niet dat hij op het ogenblik echt vóór alles en iedereen gaat?'

Mamma had in een oogwenk een plens krokodillentranen tevoorschijn getoerd, ze had gesnift: 'Jouw man, Bart Molenaar, weet in zijn diepe slaap van niets, maar je moeder is klaarwakker en ik, Connie, hoor op de eerste plaats te komen! Ik ben oud, misschien beleef ik mijn laatste dagen en dáár moet jij bij stilstaan!'

Verontwaardigd had ze mamma tegengesproken. 'Ik begrijp niet dat u zo verschrikkelijk met uzelf bezig kunt zijn, mamma! U bent gezond, alleen maar oud, maar ik stik zowat in mijn zorgen om Bart. Niemand kan mij zeggen hoe hij eraan toe zal zijn als hij wakker wordt... niemand kan garanderen dat ik dezelfde man terugkrijg. Het is vrij normaal, hoor mamma, dat ik nu niet

bij u maar bij Bart wil zijn. Als hij zijn ogen opslaat wil ik bij hem zijn. Daarom kan ik nu niet langer blijven en ga ik weer snel naar het ziekenhuis.' Voordat ze de kamer had kunnen verlaten had mamma nog snel gefoeterd: 'Ja hoor, ga maar gauw, ik weet wel dat ik op ben en te veel. Op mijn leeftijd leef je in andermans tijd. Van je bloedeigen kinderen kun je al helemaal niets verwachten.'

Mamma had de respectabele leeftijd van tweeëntachtig jaar bereikt, maar een lief, oud dametje kon ze niet genoemd worden. Ze was niet dement, noch seniel, alleen maar moeilijk voor zichzelf en anderen.

Connie boog zich weer over Bart. Ze praatte tegen hem, neuriede een van zijn lievelingsliedjes en ondertussen smeekte ze woordeloos: Toe nou, sla je mooie blauwe ogen naar me op...

Dat gebeurde niet en Connie Molenaar, geboren De Weerd, had er in haar zorgen om Bart geen idee van hoe zielsverloren ze er zelf uitzag. In het kleine zaaltje van het ziekenhuis waande zij zich alleen met Bart op de wereld, maar een eind verderop in de gang van het reusachtige gebouw was de zusterkamer waar een aantal verpleegsters tijdens de koffiepauze even tot rust mocht komen. Een jonge leerling-verpleegster kwam als laatste binnen. Ze liet zich op een stoel vallen en rebbelde: 'Mevrouw Molenaar zit alweer heel lang naast het bed van haar man. Ik vind het zó zielig, ze zit daar maar te wachten, terwijl ze beter naar huis kon gaan. Ze kan immers toch niks voor hem doen!'

Een oudere collega glimlachte. 'Soms wordt wachten beloond, daar hoopt mevrouw Molenaar op, Liesbeth!'

Weer een ander roerde omstandig in haar kopje koffie en liet blijken dat een groot ziekenhuis op een klein dorpje kan lijken waar iedereen iedereen kent, door te zeggen: 'Ze is een vrouw die medelijden oproept. Dit erge had haar bespaard moeten blijven, want ze heeft in d'r leven al genoeg moeten meemaken.'

De nieuwsgierigheid van de anderen was op slag gewekt en er werd gevraagd hoe zij dat kon weten. Anneke Boomsma keek van de een naar de ander toen ze vertelde: 'Mevrouw Molenaar komt uit een gegoede familie. Na het overlijden van haar vader Norbert de Weerd is haar broer Louis eigenaar geworden van zijn twee zeer exclusieve modezaken. En ook Connie kreeg haar deel van de erfenis. Ze zijn steenrijk, maar dat geld niet gelukkig maakt blijkt wel, want Louis en Connie hebben in hun privé-leven heel wat te verduren gehad!'

‘Ga verder, zo te horen weet jij meer dan wij. Vertell!’

Dat deed de hoofdverpleegster. ‘Een nicht van mij is lange jaren verkoopster geweest in de dameszaak, maar in drukke tijden moest ze ook wel invallen in de herenzaak. Ze zat zozeggd dicht bij het vuur en hoorde wel eens het een en ander. Connie en Louis zijn allebei eerder getrouwd geweest. Hij met iemand die Leidy heette en uit dat huwelijk is een zoon geboren die Norbert junior heet. Hij woont bij zijn moeder in Amsterdam. De scheiding van Louis was nogal triest als je het mij vraagt, want zijn eerste vrouw verliet hem toen ze erachter kwam dat ze lesbisch was! Leidy koos voor haar vriendin en Louis hertrouwde later met Cootje Prins, die als coupeuse voor de modezaken werkte. Naar het schijnt heeft Louis bij zijn tweede vrouw het geluk gevonden.’

Anneke zweeg, maar werd meteen aangespoord verder te gaan.

‘Maar hoe zit het met mevrouw Molenaar, daar zijn we benieuwd naar, want haar kennen we een beetje!’

Opnieuw vertelde de hoofdverpleegster wat ze via haar nicht wist.

‘Haar eerste man heeft zelfmoord gepleegd nadat hij een vrouw van het leven had beroofd. Met de man van die vermoorde vrouw, die Gijs van Genkel heet, raakte mevrouw Molenaar bevriend. Mijn nicht vertelde dat dat in die tijd – het is inmiddels lange jaren geleden – zeer opmerkelijk gevonden werd. Gijs van Genkel en Connie de Weerd, zoals ze toen heette, openden samen een soort Bourgondisch restaurant dat “Bij de pappot” genoemd werd. Later openden ze een tweede restaurant dat dezelfde naam kreeg. Nou ja, jullie weten allemaal hoe goed bekend die restaurants hier in de stad zijn. Je kunt er voor weinig geld heerlijk eten. Mijn nicht zei dat iedereen in die tijd vermoedde dat het tussen Gijs en Connie wel iets zou worden, maar dat liep anders. Gijs trouwde met Tessa, een van hun serveersters, en dat was een zegen voor het dochtertje van Gijs, dat toen nog klein was. Claartje van Genkel is inmiddels een volwassen jonge vrouw, ze is een paar jaar geleden getrouwd met Jack Molenaar, de zoon van de man aan wiens bed Connie lange uren van de dag doorbrengt. Tijdens de geboorte van Jack is Barts eerste vrouw overleden, de jongen was ongeveer twaalf jaar toen zijn vader Bart met Connie de Weerd hertrouwde. Dat bedoelde ik zopas te zeggen: ze hebben allebei genoeg meegemaakt om samen gelukkig te mogen zijn. En dan overkomt hun deze ramp!’

Een paar van de vrouwen knikten ietwat beteuterd. De jongste onder hen zei haast enthousiast: ‘O, nou snap ik het! Ik vond het al zo raar, want toen ik

gisteren op de zaal van meneer Molenaar bezig was, hoorde ik dat zijn zoon Jack pap tegen hem zei, maar hij sprak mevrouw Molenaar aan met Connie. Dat komt dus omdat zij zijn moeder niet is! Je moet het ook maar net allemaal weten voordat je het fijne ervan kunt begrijpen.'

'Alles weten doet beter begrijpen.' Met deze woorden maakte de oudste een einde aan het gesprek en stond op. De anderen volgden haar voorbeeld en even later renden en draafden ze door de gangen en probeerden ze het leed van patiënten te verzachten. Uit ervaring wisten ze dat een vriendelijk woord of een luisterend oor daar al veel aan kon bijdragen.

Anneke Boomsma liep regelrecht naar de zaal van Bart Molenaar en tot haar schrik trof ze Connie daar in tranen. Ze legde een arm om Connies schouders en zei meelevend: 'Het valt niet mee, hè?'

Connie herstelde zich vliegensvlug. Ze haatte tranen die door een ander gezien werden, glimlachte dapper, maar zei zo het was: 'Nee, het is ontzettend moeilijk. Je leeft zo in het ongewisse... als ik maar wist dat hij wakker en weer gezond werd. Bart is mijn steun en toeverlaat, ik kan hem niet missen.'

Terwijl Connie snel even haar ogen wiste, opperde de verpleegster: 'Ik vind het vrij normaal, het is u aan te zien dat u veel van hem houdt. Liefde is gelukkig niet aan leeftijd gebonden, mag ik vragen hoe oud u bent?'

Connie lachte. 'Ik kan het zelf soms nauwelijks geloven, maar het is een feit. Ik ben al achtenveertig jaar! Bart is zes jaar ouder, en tot voor een paar dagen geleden voelden we ons nog heerlijk jong. We zaten vol energie, het leven lachte ons van alle kanten toe. Ons geluk was blijkbaar te groot, er werd tenminste ruw ingegrepen...'

De troostende woorden die de ander nu uitsprak deden Connie goed: 'Pas op hoor, u mag de moed niet verliezen. Daar is uw man niet mee gebaat en het zou u zelf schade berokkenen. U ziet er trouwens erg moe en betrokken uit. Waarom gaat u niet naar huis? Ik begrijp uw beweegreden wel, maar u kunt niets voor uw man doen. Het is verschrikkelijk uitputtend om uren en uren aan het bed van een comapatiënt te zitten. U moet aan u zelf denken, voldoende rust nemen!'

Connie wierp een blik op haar horloge, waarna ze besloot: 'Ik blijf nog een uurtje, dan is Bart zijn zoon Jack namelijk vrij en komt hij me aflossen. Dan pas ben ik gerust en durf ik thuis even languit te gaan liggen.'

Omdat de zuster vermoedde dat het babbeltje Connie goeddeed, probeerde ze door een vraag het gesprek te rekken. 'Hij was hier gisteravond ook, het lijkt me een rustige, aardige jongeman. Werkt hij in een van uw restaurants?'

Connie schudde haar hoofd en lachte vermaakt. ‘Was het maar waar, Jack moet van de horeca niets hebben. Hij zit in de wegenbouw, is in dienst bij Herman Biddinghuizen. Die naam zal u niet onbekend voorkomen, vermoed ik.’

De ander knikte bevestigend en hield het gesprek bewust gaande.

‘We zijn het er hier allemaal roerend over eens dat Jack een beeldschone vrouw heeft! Haar kastanjebruine haar is werkelijk een sieraad en haar groene ogen zijn opvallend mooi. Ze heeft een goed gevormd figuurtje, superslank, om jaloers op te zijn!’

Connie zei daarop: ‘Claartje kan eten wat ze wil, maar dik zal ze niet worden, want ze is altijd bezig, altijd in beweging. Zij werkt bij haar vader Gijs in het restaurant; haar liefste wens is later eigenaresse te worden van een derde “Bij de pappot”. Dat Claartje op die manier vooruit wil komen spreekt mij erg aan, maar Jack denkt er heel anders over. Hij kan geen liefde voor de restaurants opbrengen en vindt het een nadeel dat hij ’s avonds na zijn werk alleen thuis is. Dan moet Claartje namelijk weer aan het werk, dat is nou eenmaal het risico van het vak. Als een ander vrij is zijn de mensen in de horeca aan het werk. Ook in de weekeinden en op zon- en feestdagen. Juist dan!

Persoonlijk zou ik graag willen dat Jack zich liet omscholen, maar daar peinst hij niet over. Achter zijn rug noem ik hem wel eens een domkop, want wat is er nou mooier dan om je samen met je vrouw ergens schrap voor te zetten. Ik spreek uit ervaring: Bart en ik leven voor het restaurant. Die samenwerking gun ik Claartje ook, maar ja, Jack houdt er een eigen mening op na.’

De zuster had belangstellend geluisterd. Toen Connie zweeg opperde zij bezorgd: ‘Ik vraag me af of een huwelijk in die situatie niet te erg onder druk staat.’

‘O, nee hoor!’ zei Connie met overtuiging. ‘Claartje respecteert Jacks keuze, ze begrijpt dat niet iedereen voor de horeca in de wieg is gelegd. Hun huwelijk kan wel een stootje verdragen, want ze zijn voor elkaar geschapen. Het waren namelijk nog kinderen toen het er al dik in zat dat ze elkaar later zouden krijgen. Nee, om die twee hoeven wij ons echt geen zorgen te maken!’

‘Die moeten er ook maar liever niet meer bijkomen,’ zei de zuster bemoedigend, waarna ze Connie weer alleen liet met Bart.

Ze had het zaaltje nauwelijks verlaten of Connie knoopte weer een fluistergesprekje met hem aan. ‘Jack en Claartje zijn net zo gelukkig als wij, hè Bart? Zou dat komen doordat wij het goede voorbeeld gaven? Maar nu hebben de kinderen het moeilijk, want ze lijden met me mee en dat wil ik niet. Ze zijn

nog zo jong, ze moeten ongestoord van elkaar kunnen genieten. Maar nu hebben ze net als ik, alleen maar zorg om jou.'

Het levensgeluk van Jack en Claartje betekende veel voor Connie. Hoewel ze zelf nooit moeder was geworden, zag ze Jack en Claartje als haar kinderen, die ze vanzelfsprekend het allerbeste gunde. Het waren puur moederlijke gevoelens die ze stilletjes koesterde. Zo trots was ze op 'haar' kinderen, dat die in haar ogen geen fouten maakten en ze wist wel zeker dat hun huwelijk gewoon puntgaaf was. Dat kon iedereen immers zien! Zo, redenerend uit haar hart, zag Connie wat ze graag wilde zien en dat de realiteit een tikkeltje anders was moest ze in deze beroerde tijd ook maar liever niet weten.

Ze zou haar oren niet hebben geloofd als ze het gesprek tussen Jack en Claartje had kunnen afluisteren. Jack stond op het punt naar het ziekenhuis te gaan om Connie af te lossen, toen Claartje waarschuwend tegen hem zei: 'Als Connie straks nog bij pap mocht zijn, let dan alsjeblieft op je woorden! Je mag niks laten merken, want Connie heeft momenteel genoeg aan d'r hoofd, hoor Jack. Bovendien gaan onze moeilijkheden haar niet aan, wij moeten er samen uit zien te komen. Dat ben je toch met me eens?'

Jack knikte, maar trok moedeloos met zijn schouders. 'Het heet dat wij daar oud en wijs genoeg voor zijn. Ik ben dertig, jij zevenentwintig jaar, maar volgens mij zijn het juist onze leeftijden die mijn verlangen steeds meer opzwiepen. We moeten er binnenkort als verstandige mensen toch over praten, Claartje, maar zolang pap in coma ligt, moeten we het uitstellen. Komt tijd komt raad, zullen we maar hopen.'

Claartje sloeg haar armen om zijn nek, trok zijn gezicht naar haar toe en drukte een lange zoen op zijn mond. Daarna zei ze zacht: 'Je moet me niet zo verwijtend aanzien, dat verdien ik niet. Je moet proberen te begrijpen dat jij jouw wil niet aan mij kunt opdringen! Het is niet meer als vroeger toen de man in veel gevallen de baas was en de vrouw zich deemoedig aan hem onderwierp. Tegenwoordig is het anders en ik ben heus geen uitzondering op de regel. Als ik geen zin in seks heb, dan zeg ik dat gewoon, en als ik nog niet toe ben aan het krijgen van kinderen, kom ik ook daar eerlijk voor uit. Ik wil carrière maken, ik heb nog helemaal geen belang bij het moederschap. Daar denk jij anders over en dat is bij ons het hete hangijzer. Ik kan alleen maar herhalen dat ik er niet aan denken moet om al met een dikke buik rond te lopen.'

'Ik wil vader worden, ik verlang hevig naar een zoon. Wat moet ik dáár dan mee, vertel me dat eens, Claartje!'

Zij sloeg haar ogen neer en ontweek zijn vraag door te mompelen: 'Jij moet naar je vader en ik hoognodig naar het restaurant. Ik wil er nu niet over kibbelen, jij zei zopas overigens zelf dat het later aan de orde zou komen. Toe Jack, kijk niet zo verongelijkt! Geef me liever een kusje, we houden immers van elkaar?'

'Ja, daarom nu juist!' zei Jack verbolgen. Claartje kreeg echter de gevraagde kus en toen ze daarna elk huns weegs gingen vergat zij Jack en hun strubbelingen over een baby en deed ze haar uiterste best om het de gasten van 'Bij de pappot' naar de zin te maken. Jack reed op zijn gemakje richting ziekenhuis en onderwijl dacht hij aan zijn liefste wens. Het hebben van een kind werd voor hem bijna een obsessie, bedacht hij, maar lieve deugd, wat was er nou ook mooier dan een liefdeskind. Hij vond dat Claartje op de eerste plaats met het restaurant was getrouwd, en hij haatte dat duffe gedoe daar. Wat dat betrof hadden ze weinig raakvlakken en tegenwoordig had hij wel eens het nare gevoel dat hun huwelijk in een neerwaartse spiraal zat.

Connie kon dan wel steeds blij glunderend zeggen: 'Ik ben toch zo blij met het geluk van Claartje en jou', maar zij wist minder dan de helft. Als je volwassen en bovendien getrouwd was hing je je ouders echt niet meer alles aan hun neus. Hij tenminste niet. Maar hij had dan ook iets te verbergen dat geen sterveling mocht weten.

Emma... haar naam zou hij nooit ofte nimmer hardop mogen uitspreken. Emma was een beklagenswaardige vrouw. Zij had zijn zorg nodig en hij was gebaat bij haar luisterend oor. Meer was er niet en zou er niet zijn. Zij en hij, ze moesten soms even bij elkaar steun zoeken. Niet dagelijks, want eigenlijk mocht het niet, terwijl het toch zuiver als kristal was. Het was Claartjes schuld, mijmerde hij voort, dat hij op gezette tijden naar Emma werd gedreven. In plaats van een kind van hen samen wilde Claartje carrière maken. Haar streven was het openen van een derde 'Bij de pappot'. Hij kon dat vurige verlangen van haar niet begrijpen, laat staan delen. Hij vond dat Claartje in haar egoïsme over zijn gevoelens heen walste. En die van Janny Haverman deden er voor haar blijkbaar al helemaal niet toe. En Janny zou juist zo overgelukkig zijn met een kind van hem. Janny was een schat, hoewel hij geen bloedband met haar had, was ze voor zijn gevoel zijn moeder. Volgens hem kwam dat omdat zij met zijn biologische vader getrouwd was geweest, maar vooral vanwege het feit dat Janny de moeder was geweest van zijn overleden broer. Hij had Koen niet gekend, en zijn vader, Joost Haverman, maar heel kort. Zijn eigen moeder was gestorven toen hij geboren werd. Ze was met pap

Molenaar getrouwd geweest toen ze met Joost Haverman een korte affaire had gehad waardoor hij was verwekt. Dat was allemaal verleden tijd, maar Janny was het heden, hij voelde zich met haar verbonden. Wat zou het mooi zijn, mijmerde hij achter het stuur van zijn auto verder, als hij een zoon had die het kenteken van de Havermans droeg. Zijn natuurlijke vader en zijn broer Koen hadden, net als hijzelf, opvallend lichte ogen vol groene stippeltjes. Het waarachtige teken was echter dat zij de linkeroorlel misten. Op zijn sterfbed had zijn echte vader hem verteld dat zelfs verre voorouders met het bewuste schoonheidsfoutje hadden moeten leven en als een soort eerbewijs aan zijn familie, aan broer Koen vooral, verlangde hij hevig naar een zoon. Hij wist nu al dat hij hem Koen zou noemen en dat de ontbrekende oorlel hem niks kon schelen. Integendeel, hij hoopte dat zijn zoon op hem zou lijken, want daardoor zou het Havermanteken niet uitsterven. Janny zou absoluut nog meer van het kind gaan houden als bleek dat het op hem en op haar overleden man leek. Ach, hij wist heus wel dat hij behoorlijk dubbel dacht, want hoewel hij trots was op zijn eigen achternaam Molenaar, wilde hij desondanks Janny gelukkig maken met een nakomeling die geen Haverman kon heten, maar wel het teken zou bezitten. Maar voor een kind verwekken waren er twee mensen nodig, Claartje was in bed een lieve minnares, ze vergat echter niet de pil in te nemen. Verdraaid als het niet waar was.

Er bleef voorlopig niets anders over dan hopen dat Claartje aan zijn verlangen tegemoet kwam en de enige met wie hij over al deze hersenspinsels kon praten was Emma. Een lief, gekneusd mens. Het was al weer een poosje geleden dat ze elkaar voor het laatst gesproken hadden. Als er verbetering in paps toestand kwam zou hij haar weer eens gaan opzoeken. In het diepste geheim, zelfs Janny mocht niet weten waar en bij wie hij bij tijd en wijle zijn hart uitstortte. Geen mens had er trouwens iets mee nodig dat Claartje en hij een beetje onder hoogspanning leefden omdat ze zo'n groot meningsverschil hadden. Dat had je niet in de gaten als je ging trouwen, dan verwachtte je gewoon dat het allemaal rozengeur en maneschijn zou blijven.

Er waren trouwens meer dingen anders verlopen dan hij gedacht had. Toen Claartje en hij een paar jaar geleden trouwplannen hadden en een huis zochten, had hij naar een groot huis gespeurd waar Janny bij hen zou kunnen inwonen.

Op het laatste nippertje had Janny echter roet in het eten gegoooid. Ze had toen heel beslist gezegd: 'Ik heb erover nagedacht en ben tot de conclusie gekomen dat ik in deze stad, in mijn eigen huisje wil blijven wonen. Omdat

hier mijn herinneringen aan Joost en Koen liggen en omdat oud niet bij jong hoort. Jij moet met Claartje verder, ik wil geen blok aan jullie been zijn.'

Janny was bij haar besluit gebleven en Claartje had bekend dat zij er blij mee was. 'Het lijkt me helemaal niet leuk,' had ze gezegd, 'om, pas getrouwd, altijd iemand bij je in huis te hebben waar je toch een boel rekening mee dient te houden.' Hoewel het hem zelf een beetje speet had hij Claartje kunnen aanvoelen. Sinds hun trouwen woonden ze samen in een vrijstaand huis aan de rand van de stad. Het was een ruim, heerlijk huis met een diepe achtertuin vol privacy. Een tuin waar een kleine jongen naar hartelust zou kunnen spelen. Claartje, jij hopeloze stijfkop, jij carrièrevrouw, foeterde hij inwendig, om vervolgens met een glimlach om zijn mond te bedenken dat hij ondanks alles toch waanzinnig van haar hield. De lach verdween van zijn gezicht toen hij bij het ziekenhuis aankwam en hij zich bezorgd afvroeg of pap er nog net zo stil bij zou liggen als gisteren. Vreselijk... Zoiets gunde je geen mens en zeker niet iemand die je bijzonder dierbaar was. Arme pap, maar het was ook zeker niet gemakkelijk voor Connie. Voor niemand trouwens. Hij had Janny telefonisch over het ongeluk ingelicht en gezegd dat hij onder deze omstandigheden niet veel tijd over zou hebben om naar haar toe te komen. Het lieve mens had alle begrip van de wereld getoond. 'Ach jongen, hoe durf je nog aan mij te denken nu je vader er zo verschrikkelijk aan toe is! Je hebt overdag je werk en natuurlijk moet je 's avonds en in de weekeinden naar het ziekenhuis. Het zou wel bar egoïstisch zijn als ik dát niet begreep!'

Jack parkeerde de auto, stapte uit en terwijl hij naar de ingang van het gebouw liep beloofde hij zichzelf om binnenkort toch tijd voor zijn 'kunstmoeder' vrij te maken. Hij was het ook zo gewend om zeker eens per week naar Janny te gaan en even bij te praten. Maar voorlopig gingen pap en Connie voor alles en iedereen.

Kort hierna stapte Jack het zaaltje binnen en begroette hij Connie met een hartelijke zoen op beide wangen. 'Ik had verwacht dat je al naar huis zou zijn. Je maakt het te bont, Connie! Je denkt te weinig aan jezelf, je zou eens in de spiegel moeten kijken dan zag je hoe moe en betrokken je eruitziet!'

'Ik weet het wel, lieve jongen, maar thuis heb ik rust noch duur. Hier, naast Bart, heb ik aldoor de stille hoop dat hij zijn ogen naar me zal opslaan. Hoop doet leven, Jack...'

Hij zond haar een begripvolle blik, streek liefdevol langs haar wang en boog zich vervolgens over Bart. Nadat hij een tijdlang het stille gezicht had bestudeerd zei hij hoofdschuddend tegen Connie: 'Wil je geloven dat ik het niet

kan begrijpen en dat ik steeds de neiging heb om hem “gewoon” eventjes wakker te schudden, zo van: “Kom op, pap Molenaar, wakker worden, het is mooi geweest!” Zo werkt het helaas niet. Wat denk je Connie, zou hij ons horen? Dat gevoel heb ik namelijk ook, dat hij van misschien heel ver toch onze stemmen hoort.’

Connie haalde haar schouders op. ‘Ik kan er geen zinnig woord over zeggen. Om twijfels uit te sluiten praat ik aldoor tegen hem, maar er komt almaar geen antwoord. Het is om wanhopig van te worden. Aan de toekomst durf ik niet te denken, vooral nu het langer duurt word ik af en toe angstig.’

‘Daar mag je rustig voor uitkomen,’ vond Jack. ‘Claartje en ik vragen ons ook af of pap weer helemaal de oude zal zijn als hij wakker wordt.’ Hij keek Connie een poosje peilend aan en stelde dan de vraag die hem bezighield. ‘Neem jij het pap kwalijk dat hij te hard gereden heeft, Connie?’

Zij hoefde geen moment na te denken en zei zeer beslist: ‘O nee, zeker niet! Het overkomt mezelf herhaaldelijk dat ik net even te veel gas geef. Dat gaat haast ongemerkt, en zo kun je ook even afgeleid worden. Ik hoop alleen dat Bart eens kan navertellen wat hij in het dashboardkastje zocht. Dat is belangrijk, het zou immers betekenen dat zijn geheugen niet is aangetast. Ik blijf halsstarrig in een wonder geloven, want anders zou je hier toch knettergek van worden...?’

Jack zag dat er tranen in haar ogen sprongen, hij legde in een beschermend gebaar een arm om haar heen en smeekte: ‘Doe me een plezier en ga naar huis, Connie! Je moet aan jezelf denken, pap zou het niet anders willen.’

Enigszins geprikkeld zei Connie daarop: ‘Ik vraag me af of Bart het zou goedkeuren dat jij, na een lange, drukke werkdag uren aan hem opofferde zonder aan jezelf te denken! Een van de verpleegsters vertelde me namelijk dat jij gisteravond tot elf uur bij hem bent gebleven. En vanochtend moest je er weer vroeg uit. Wie denkt er hier aan zichzelf, Jack!’

Hij gaf zich gewonnen en verzuchtte: ‘Je hebt gelijk, we kunnen alleen maar met pap bezig zijn. Elke minuut van de dag. En hij weet van niks, dat is voor mij zo’n gekke gewaarwording, want normaal gesproken zou hij er alles aan doen om onze zorgen weg te nemen. Het is écht ontzettend moeilijk, gewoon heel erg beangstigend.’

Begaan met Jacks zorgen en het verdriet dat ze hem graag had willen besparen, kon Connie in dit geval alleen maar zeggen: ‘Ja lieverd, het is letterlijk en figuurlijk onmenselijk wat hier gebeurt. Zo volledig het bewustzijn kwijtrafen kan niet goed zijn voor een mens. Bart moet snel wakker worden, vertel

jij hem dat straks ook, Jack?’

Dat beloofde hij met een knik en nadat Connie dan eindelijk naar huis was gegaan, boog hij zich over Bart en praatte in één adem door alles van zich af. Jack Molenaar had zelf niet in de gaten dat hij hier, alleen met Bart, die nergens op reageerde, zijn grootste geheim prijs gaf. Vertelde hij Bart alles over Emma, of sprak hij in zijn verbeelding rechtstreeks tegen haar?

De volgende ochtend stapte Connie tegen tieners het zaaltje van Bart weer binnen en tot haar verrassing zag ze dat Louis, Cootje en Claartje om zijn bed stonden. Nadat ze elkaar hadden begroet zei Connie ontroerd: ‘Wat lief, dat jullie hem zo trouw komen bezoeken. Zal het ooit tot hem doordringen dat we allemaal begaan zijn met zijn lot?’

Het ontging haar dat Cootje en Claartje een snelle, ietwat verlegen blik wisselden en dat Louis aarzelde toen hij zei: ‘Ik mag geen valse hoop bij je wekken, maar volgens ons reageerde Bart zojuist op Claartje. Toen zij hem kuste bewoog hij zijn hoofd heen en weer en Claartje weet zeker dat hij iets mompelde.’

Connie staarde haar broer sprakeloos aan en voordat ze iets kon doen of zeggen, nam Claartje het woord. ‘Ik heb het me echt niet verbeeld, hij fluisterde een naam: “Emma”, dat verstond ik duidelijk!’

Connie kwam in beweging, de anderen maakten ruimte zodat zij zich over Bart kon buigen. Ze kuste hem en fluisterde nauwelijks hoorbaar: ‘Als het waar is, Bart... geef mij dan alsjeblieft ook een teken van leven. Toe Bart... ik ben het, Connie...’

Gespannen speurde ze zijn gezicht af en ze schrok toen er een diepe zucht aan zijn lippen ontsnapte. Daarna bleef het stil totdat hij opeens zijn ogen naar haar opsloeg. Zijn mond bewoog en net als eerder tegen Claartje hoorde Connie hem fluisteren: ‘Emma...’

Tranen van louter geluk en opluchting biggelden langs haar wangen en hevige ontroerd zei ze zacht: ‘Nee, lieve schat, ik heet geen Emma. Ik ben Connie, je eigen vrouw!’

Tot hun verbazing hoorden ook de anderen dat Bart zei: ‘Dat weet ik heus wel.’ Daarna gleed hij weer in slaap.

Connie keek haar broer hulpeloos aan. Louis kwam naar haar toe en nam de leiding door te beslissen: ‘Jullie blijven bij hem, ik ga proberen zijn arts op te trommelen. Bart komt bij, dat is een ding wat zeker is, Connie!’ Onnoemelijk blij voor haar omarmde hij Connie en hield haar een tijdje vast tegen zich aangedrukt. Vervolgens verliet hij gehaast het zaaltje om niet veel later terug

te keren met een internist en een hoofdverpleegster.

Het kostte Connie moeite, maar ze begreep dat ze een paar stappen terug moest doen om plaats te maken voor de arts. Ze schoof naast Claartje en vanaf een afstand zagen ze dat Bart aan een grondig onderzoek werd onderworpen. De dokter scheen langdurig met een lampje in Barts ogen die door de verpleegster open werden gehouden.

Zo lang leek het al geleden dat ze Barts stem hadden gehoord dat ze allemaal schrokken toen hij opeens weer wat zei: 'Wat is er... waar ben ik?'

Connie sloeg ontdaan een hand voor haar mond, maar de arts antwoordde kalm: 'Rustig maar, u bent in goede handen. U heeft een ongelukje gehad, maar zo te zien bent u er gauw weer bovenop.' Hij keerde zich naar Connie en met een brede lach om zijn mond zei hij, blij haar gelukkig te kunnen maken: 'Ik kan u feliciteren, mevrouw Molenaar, uw man is er weer!'

Connie kon niks zeggen, ze had het druk met het wegvegen van gelukstranen. Ze hoorde echter wel wat de dokter zei en knikte op alles ja.

De anderen begrepen dat ze nu te veel waren en nadat ze afscheid van Connie hadden genomen, verlieten ze het zaaltje. Ze begrepen dat Bart rust nodig had en dat alleen Connie bij hem mocht blijven.

Na nog een onderzoek waarbij Barts pols werd gemeten en er opnieuw in zijn ogen werd geschenen, verliet de arts het zaaltje.

De hoofdzuster bleef aanwezig en toen zij op een gegeven moment werd weggeroepen, drukte zij Connie op het hart: 'Probeer u te beheersen en heel kalm te zijn! Aan zijn bed hangt een bel, druk daarop zodra u het vermoeden heeft dat er hulp nodig is. Laat weten dat u bij hem bent, maar praat niet meteen te veel.'

Connie knikte en eenmaal alleen met Bart streelde ze zijn wang en fluisterde ze zacht: 'Bedankt, lieve schat, dat je teruggekeerd bent. Ik hou van je...'

'Connie?'

'Nee, nee, zeg maar niets. Je mag je nog niet inspannen!'

'Emma... Waarom zit die naam almaar in mijn hoofd. Wie is Emma, Connie?'

Wat kan mij dat schelen, dacht Connie. Ze was al overgelukkig dat Bart háár nog kende. Ze verborg deze gedachten en antwoordde: 'Ik weet het niet, ik ken geen Emma. Misschien is het de naam van een van de zusters of van een schoonmaakster. Er loopt hier zoveel personeel rond, best mogelijk dat iemand haar naam aan jou bekend heeft gemaakt. Dat je dat nog weet is voor mij echter een raadsel, of herinner jij je soms ook dat ik almaar tegen je heb gepraat?' Met gesloten ogen schudde Bart ontkennend zijn hoofd in het kussen.

Connie meende dat hij weer in slaap was gevallen. Ze durfde zich niet te veroeren tot ze Bart opeens hoorde vragen: 'Waarom lig ik hier? Wat is er gebeurd?'

Zo beknopt mogelijk vertelde Connie over het ongeluk. Ze verzweg dat hij iets te hard had gereden, maar vroeg wel of hij nog wist wat hij in het dashboardkastje had gezocht.

Bart schudde andermaal van nee en na een lange stilte vroeg hij: 'Is dat ongeluk pas geleden gebeurd? Lig ik hier net?'

Uit die vraag begreep Connie dat Bart zich niets van het ongeluk wist te herinneren en zo voorzichtig mogelijk vertelde ze hem dat hij een paar dagen in coma had gelegen. Ze slikte opwellende tranen in en deed haar best zo opgewekt mogelijk te praten. 'Ik heb jou altijd al beschouwd als een wonder van geluk in mijn leven, nu blijkt jij ook nog een medisch wonder te zijn! Je bent er weer en je kent mij. Dat is mij alles waard. Bart...'

'Ik zag Claartje zopas en Louis, ik geloof dat ik alles nog aardig op een rijtje heb staan.' Hij glimlachte en vroeg met van vermoedheid gesloten ogen: 'Test mijn geheugen, stel wat vragen.'

'Er is mij bevolen dat ik je niet extra mag vermoeden. Ik moet me aan het advies van je dokter houden, Bart.'

'Ach wat, laat ze toch kletsen,' zei hij opstandig.

Zijn strijd lust deed Connie meer dan goed en hoewel ze zich schuldig voelde, voldeed ze aan Barts verzoek. Ze stelde vragen over het restaurant en of hij de naam ervan wist. Na enige inspanning zei Bart guitig: 'Het is goed toeven in "Bij de pappot"!'

Tot Connies onuitsprekelijke opluchting noemde hij op haar verzoek de namen van het personeel en voegde daaraan toe: 'Ik verlang naar Jack, wil je dat aan hem zeggen?'

Connie vertelde dat Jack, net als de anderen veelvuldig naast zijn bed had gezeten. Godsgelukkig dat ze zich weer in zijn mooie azuurblauwe ogen mocht laten verdrinken voegde ze eraan toe: 'Ik ga het heerlijke nieuws niet alleen aan Jack vertellen, iedereen moet weten dat ik mijn sterke man terug heb gekregen! Ik ben bang geweest, Bart, maar zoals altijd heb jij me ook nu niet teleurgesteld. Binnenkort gaan we er in liefde weer samen tegenaan. Het leed laten we achter ons!'

'Samen,' echode Bart. In dat ene woord, fluisterend uitgesproken, lag een vraag. Maakte die duidelijk dat hij iets voorvoelde wat hij vanwege zijn zwakheid van het moment nog niet kon verklaren?